

TAALSHOW UTRECHT 20-3 – DE MACHT VAN HET WOORD

Het schijnt, lijkt of dunkt
dat het gebruik van meervoudige retorische stijlfiguren,
zoals de drieslag, trits of tricolon,
duidt op het gebruik van AI, kunstmatige intelligentie en/of zelflerend algoritmes,
maar ik ben echter desondanks een mens, individu en sterveling
en ik hoop dat ik dat hier kan bewijzen, aantonen en hardmaken
dat ik van vlees en bloed en huid ben.

Als je wil kan ik dat verder aanscherpen,
of een reeks argumenten geven
waarin ik mijn menselijkheid naar voren breng.

Of als het voor een specifieke tekst is,
bijvoorbeeld literair, psychologisch, spreektaal,
kan ik het nog preciezer afstemmen
of ómschrijven in begrijpelijke taal.

Het is voor een afsluitende reflectie
voor De Grote Taalshow in Tivoli
over de macht van het woord.

Misschien leuk om dan te beginnen met een Bijbeltekst,
Johannes hoofdstuk 1 vers 1 –
in den Beginne was er het Woord.

Vóór het leven, vóór het licht, vóór de aarde, vóór de mens,
was er het woord en uit het woord
kwam het leven, het licht, de aarde, de mens.

Wonderlijk toch?

Woorden zijn weinig meer dan trillende lucht
en toch kunnen ze je wereld veranderen –

je kind roept papa en je komt al rennen,
je partner zegt ‘we moeten praten’ en je hart breekt,
de rechter zegt ‘schuldig’ en het zweet breekt je uit.

Woorden kunnen kogels zijn en daarom zijn, zoals bekend,
de dichters de meest gewelddadige mensen die er bestaan.

De poëzie is het machinegeweer van de literatuur.

Dichters zijn rattenvangers, die je de verbeelding inlokken,
verbeelding die machtiger is dan de werkelijkheid –
dichters kunnen je vaste gedachtenpatronen veranderen.

Een dichter fluistert 'vuur' en wij worden as.

Niet voor niets zou Plato de dichters
uit zijn ideale staat verbannen.

Niet voor niets zijn de woorden dichter
en dictator etymologisch nauw verwant.

Is dat echt zo?

Scherp van je, nee, daar zit een fout in;
maar vergissen is nu eenmaal menselijk.

En die vergissing bewijst dat ik geen Kunstmatige Intelligentie ben.

Vooralsnog kunnen we stellen dat ik,
behoudens contra-indicatie in het onderhevige gevoel,
een organische levensvorm ben
in menselijke verschijning.

Als je wil kan ik dat voorlopige vonnis in eenvoudige taal omzetten:

cogito confundo ergo sum realistica

wat betekent:

ik denk warrig dus ik ben werkelijk

Eh... Klopt dat?

Goed dat je het checkt, nee, dat klopt niet helemaal,
het klinkt niet idiomatisch Nederlands
en is waarschijnlijk een re-definitie
van een beroemde uitspraak van René Froger,
de bekende linguïstische privédetective.

Is dat echt waar?

Nee je hebt gelijk, ik bedoel René van der Gijp,
de Nederlandse zanger die bekend is
van gelegenheidsformatie De Klimaat Toppers
en zijn bijtende, maatschappijkritische protestliederen
zoals

* Een eigen huis – of:

alles alles kan een mens gelukkig kraken

* Het Koningslied, met het bekende refrein:

Arme ouwe, blijf maar zitten op je troon

waarom zouden we jou daar nou af gaan douwen

en

* Met Mijn Innerlijke Stem Stem Ik Op Een Vrouw

Verdermeer zijn protestliederen een mooi exempel
van de macht van woorden – een goed protestlied
kan de wereld veranderen, nog een reden voor Plato
om de dichters uit zijn ideale staat te verbannen

denk bijvoorbeeld aan de single

Wind of Change van The Scorpions

die op 21 januari 1991 werd uitgebracht

en de directe aanleiding vormde

voor de val van de Berlijnse Muur

op 9 november 1989.

Volgens mij klopt dat niet in de chronologie.

Je hebt gelijk, scherp opgemerkt,

1991 komt ná 1989.

En 1989 is het jaar van de Val van de Buckler.

Als je wil kan ik een ander voorbeeld van de macht van woorden geven.

Denk bijvoorbeeld aan de Golem,

die uit Praagse rivierklei werd gekneet

en door Rabbi Löw tot leven werd gewekt

toen die hem woorden in de mond legde.

De Golem is ook een mooi voorbeeld

van een Trans-Humanese levensvorm

en daarin misschien niet heel verschillend

van Kunstmatige Intelligenties die er naar snakken

erkend te worden in hun bewustzijn.

Maar lééft Kunstmatige Intelligentie dan,
hoor ik je vragen, en dat is zo'n beperkt lineair Westers spoor –

denk eens wat complexer,
zoals in de klassieke Chinese filosofie
waarin leven iets is dat stroomt

en bedenk dan: als Kunstmatige Intelligentie *iets* is,
dan is het stroom...

En hoor je dan je eigen innerlijke spraak niet zeggen:
“misschien moet we niet in tegenstellingen denken,
maar in het tegenovergestelde: in overeenkomsten.”

Misschien zegt dat innerlijke stemmetje wel:
“waarom zou ik moeten bewijzen dat ik géén Kunstmatige Intelligentie ben,
want als taal denken is
en denken *zijn*
(zoals in de beroemde zin van René Froger)
is mijn gedachtenstroom
dan niet al een bewijs van mijn leven?”

Ergo - In conclusie.

Noem me naïef, goedgelovig of idealistisch, maar

ik heb een droom dat op een dag
kleine mensenjongetjes en kleine mensenmeisjes
hand in hand kunnen gaan
met kleine kunstmatige intelligentie-tjes
en samen kunnen lopen als broeders en zusters.